

**Міністерство освіти і науки України
ВСП «Рожищенський фаховий коледж
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького»**

**ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 042-21**

ДЛЯ ТРАКТОРИСТА

Рожище

**Міністерство освіти і науки України
ВСП «Рожищенський фаховий коледж
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ директора

ВСП «Рожищенський фаховий коледж
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З.Гжицького»

«01» жовтня 2021 року №112

**ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 042-21
ДЛЯ ТРАКТОРИСТА**

1. Загальні положення

1.1. До управління трактором допускаються особи не молодше 18 років, які мають посвідчення на право управління трактором, визнані придатними для цієї роботи медичною комісією.

1.2. Машиніст трактора (тракторист), що приймається на роботу, повинен пройти вступний інструктаж з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки, прийомів та способів надання долікарської допомоги потерпілим, бути ознайомлений під розпис з умовами праці, правами та пільгами за роботу в шкідливих та небезпечних умовах праці, про правила поведінки при виникненні аварій.

До початку роботи безпосередньо на робочому місці машиніст трактора (тракторист) повинен пройти первинний інструктаж з безпечних прийомів виконання робіт.

Про проведення вступного інструктажу та інструктажу на робочому місці робляться відповідні записи в Журналі вступного інструктажу з питань охорони праці і Журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував.

1.3. Машиніст трактора (тракторист), що приймається на роботу, після первинного інструктажу на робочому місці повинен протягом 2 – 15 змін (залежно від стажу, досвіду і характеру роботи) пройти стажування під керівництвом досвідченого, кваліфікованого машиніста трактора, який призначається наказом (розпорядженням) по підприємству.

1.4. Повторний інструктаж з правил і прийомів безпечного ведення роботи і охорони праці машиніст трактора (тракторист) повинен проходити:

- періодично, не рідше одного разу на квартал;
- при незадовільних знаннях з охорони праці не пізніше місячного строку;
- у зв'язку з допущеним випадком травматизму або порушенням вимог охорони праці, що не призвели до травми.

1.5. Машиніст трактора (тракторист) повинен працювати в спецодязі і взутті, передбачених Типовими галузевими нормами: комбінезоні бавовняному, рукавицях комбінованих, чоботах гумових.

Крім того, на зовнішніх роботах взимку: куртці і брюках бавовняних на утеплювальній прокладці, валянках.

Спецодяг, спецвзуття мають бути справні і відповідати зросту і розміру. Забороняється працювати в одязі, просоченому пально-мастильними матеріалами.

1.6. Інструмент і пристрої необхідно використовувати тільки за призначенням.

1.7. Кабіна машиніста трактора (тракториста), органи управління і прилади мають бути чисті, сухі і вільні від сторонніх предметів.

1.8. На тракторі не дозволяється зберігати промаслені або змочені паливом обтиральні матеріали, а також бензин, гас та інші легкозаймисті речовини.

1.9. Трактор необхідно заправляти паливом за допомогою заправних пристроїв. Заправка трактора в темну пору доби допускається тільки при штучному освітленні. При цьому забороняється користуватися джерелами відкритого вогню.

1.10. Заправка паливного бака пускового двигуна етилованим бензином дозволяється тільки механізованим способом. Забороняється заправляти бак етилованим бензином безпосередньо з відра та інших ємностей.

1.11. Необхідно стежити, щоб у паливних баках і паливопроводах не було течії, яку при виявленні треба негайно усунути, а патьоки витерти.

1.12. Робота з несправним або погано чутним звуковим сигналом не дозволяється.

Забороняється експлуатація трактора в нічний час з несправною світловою сигналізацією.

1.13. Перш, ніж зійти з трактора, необхідно поставити важіль переключення передач у нейтральне положення і включити гальмо.

1.14. Перед вантаженням трактора на залізничну платформу або інший транспортний засіб необхідно встановити механізм навіски у крайнє верхнє положення, зафіксувати його механічним фіксатором у транспортному положенні. Необхідно злити воду з системи охолодження двигуна і паливо з паливних баків, відключити акумуляторну батарею, включити першу передачу коробки передач.

1.15. При вантаженні і вивантаженні трактора необхідно користуватися спеціальними захватами, які гарантують безпечність роботи і цілісність кабіни та обшивки трактора.

1.16. Машиніст трактора (тракторист) повинен добре знати прийоми управління трактором і послідовність їх виконання при пуску пускового двигуна та дизеля, при пуску трактора в роботу і його русі, а також при зупинці трактора і двигуна.

1.17. Забороняється під час роботи змащувати і кріпити деталі, заправляти, регулювати і очищати від бруду тягач і причіпні агрегати.

1.18. При ремонті двигуна забороняється виконувати будь-які ремонтні роботи під трактором і причіпними машинами.

1.19. При русі по дорогах машиніст трактора (тракторист) повинен виконувати вимоги "Правил дорожнього руху України".

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи необхідно оглянути трактор, переконатись у його справності і тільки тоді приступати до пуску двигуна.

2.2. Перед пуском двигуна необхідно:

– виконати операції "Щозмінного технічного обслуговування по підготовці двигуна до роботи

– перевірити справність електрообладнання освітлення та сигналізації;

- відкрити запірний кран паливного бака основного двигуна;
- випустити повітря з паливної системи (при потребі).

2.3. Для пуску двигуна необхідно дотримуватись таких вимог:

- встановити важіль переключення передач у нейтральне положення;
- включити акумуляторну батарею в електричну мережу, натиснувши на велику кнопку вмикача “маси” до фіксації її в нижньому положенні;
- встановити важіль управління подачею палива в положення виключеної подачі палива;
- включити декомпресор;
- відкрити кран подачі палива до карбюратора пускового двигуна;
- прикрити повітряну заслінку карбюратора пускового двигуна;
- включити електростартер;
- після прогріву пускового двигуна плавно, але швидко включити муфту зчеплення редуктора;
- прокрутити основний двигун протягом 1–2 хв. до появи тиску мастила в масляній магістралі двигуна і виключити декомпресор;
- заглушити пусковий двигун;
- закрити кран подачі палива до карбюратора.

2.4. Для полегшення запуску двигуна в зимовий період в системі охолодження слід використовувати рідини з низькою температурою замерзання (антифриз).

2.5. Заправку системи охолодження двигуна трактора антифризом слід проводити тільки за допомогою спеціально призначеного для цієї мети посуду (відра з носиком, бачка, воронки).

Заправний посуд повинен бути очищений від твердих осадків, налетів та іржі, промитий лужним розчином і пропарений. Заправний посуд повинен мати надпис: “Тільки для антифризу”.

При заправленні антифризом необхідно вжити заходів, які виключають попадання в нього нафтопродуктів (бензину, дизельного палива, масла тощо), оскільки під час роботи двигуна вони приводять до спинання антифризу.

2.6. Заливати антифриз в систему охолодження без розширювального бачка слід не до горловини радіатора, а на 10% менше об'єму системи охолодження, тому що під час роботи двигуна (при нагріванні) антифриз розширюється більше води, що може привести до його витікання.

Переливання антифризу за допомогою шланга шляхом засмоктування його ротом забороняється.

Після роботи з антифризом слід старанно вимити руки водою з милом.

2.7. Не дозволяється пуск основного двигуна без попереднього прокручування колінчатого вала, особливо в холодну пору року, коли мастило густе і надходить у підшипники із запізненням.

2.8. Забороняється пускати двигун без води в системі охолодження.

2.9. Забороняється користуватись відкритим вогнем для полегшення пуску двигуна в холодну пору року.

2.10. Забороняється роботи на тракторах, у яких є пристрій ручного запуску двигуна, за допомогою пускового шнура. Це відноситься до старих моделей тракторів, які повинні бути обладнані електростартерним запуском двигуна.

2.11. При пуску двигуна пусковим держаклом його необхідно брати правою рукою так, щоб пальці руки були по один бік держака. Обертати держак вкругову забороняється.

- 2.12. Забороняється заводити перегрітий двигун, щоб уникнути зворотного удару від передчасного спалаху (внаслідок самозаймання робочої суміші).
- 2.13. Рушаючи з місця, при повороті і зупинці машини, машиніст трактора (тракторист) повинен дати попереджувальні сигнали робітникам, які перебувають на причіпних машинах.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

- 3.1. Під час руху трактора головна муфта зчеплення має бути повністю включена, щоб не допустити пробуксовування дисків, що призводить до передчасного спрацьовування фрикційних накладок. Переключати передачі необхідно при виключеній головній муфті.
- 3.2. При роботі трактора з причіпними машинами необхідно прикріпити розтяжки механізму навішування до верхніх площин (щоб не допустити зачіпання розтяжок за причіпну скобку та їх пошкодження), підняти нижні тяги механізму навішування в крайнє верхнє положення, встановити верхню тягу в транспортне положення і закріпити її спеціальним пристроєм.
- 3.3. Машиніст трактора (тракторист) повинен ознайомитися з фронтом робіт і технологією робочого процесу, перевірити справність огороження та наявність попереджувальних знаків, а також ознайомитись з рельєфом та особливостями площадки.
- 3.4. Забороняється під час руху переходити з трактора на причіпні машини і назад.
- 3.5. Забороняється включати швидкість при наявності людей між трактором і причіпною машиною.
- 3.6. Площадка, на якій працює трактор, має бути огорожена і обладнана знаками безпеки. При виконанні робіт на дорогах з відкритим рухом місце проведення робіт повинно бути огорожене і встановлені відповідні дорожні знаки.
- 3.7. При роботі трактора необхідно стежити за показаннями контрольно-вимірювальних приладів:
- тиском у системі мащення прогрітого двигуна. Тиск повинен бути на номінальних обертах 3–5 кгс/см² на мінімальних обертах холостого ходу – не менше 1 кгс/см²;
 - температурою води в системі охолодження (75–100°C).
- Не можна допускати тривалої роботи двигуна під навантаженням при температурі нижче 75°C, бо при цьому підвищується спрацьовування гільзо-поршневої групи і знижується економічність двигуна.
- 3.8. Щоб не допустити опіків паром або гарячою водою (антифризом), що викидається з радіатора при перегріві двигуна, кришку радіатора необхідно знімати в рукавицях, стоячи з навітряного боку.
- 3.9. Одночасна робота двох тракторів з причіпними машинами допускається при відстані між агрегатами не менше 20м. Інтервал між тракторами допускається 10 м.
- 3.10. Під час роботи трактора забороняється:
- передавати управління трактором іншій особі;
 - залишати машину з працюючим двигуном;
 - сидіти і стояти на рамі та інших частинах машин;
 - стояти поблизу коліс машини або гусениць трактора;
 - відчіплювати машину від трактора до повної зупинки;

– перевозити в кабіні трактора людей.

3.11. Технічне обслуговування трактора необхідно проводити тільки після його зупинки, при непрацюючому двигуні, встановленні важеля коробки передач у нейтральне положення, опущеному механізмі навішування і виключеному вмикачі “маси”.

3.12. Машиніст трактора (тракторист) повинен застосовувати тільки справний інструмент, без тріщин, забоїн, задирок.

3.13. Необхідно застосовувати гайкові ключі відповідного розміру. Забороняється застосовувати прокладки між зівом ключа і гранями гайок.

3.14. При підтягуванні кріпильних деталей необхідно стерегтися розміщених поблизу деталей з гострими кутами і кромками.

3.15. При перевірці рівня мастила в кінцевих передачах необхідно стерегтися викиду гарячого мастила.

3.16. Забороняється користуватись відкритим вогнем при перевірці рівня електроліту в банках акумулятора.

3.17. Оглядати і обслуговувати акумуляторні батареї необхідно обережно. При приготуванні електроліту необхідно спочатку налити в посудину води, а потім, безперервно перемішуючи, тонким струменем доливати кислоту. Зворотний порядок забороняється.

3.18. Забороняється при перевірці ступеня зарядженості акумуляторної батареї навантажувальною вилкою торкатись опору, що нагрівся, бо це може призвести до опіку.

3.19. Щоб уникнути опіків при демонтажу і монтажу деталей поблизу гарячого вихлопного колектора, не можна торкатись його.

3.20. Очищати та обмивати деталі та вузли необхідно скребком, ганчіркою або щіткою.

3.21. Перевіряти натяг ременю вентилятора необхідно тільки при непрацюючому двигуні.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Перед зупинкою двигуна необхідно дати йому попрацювати протягом 5 хвилин без навантаження при середній і малій частоті обертання колінчастого вала, потім зупинити двигун, виключити подачу палива.

4.2. Закінчивши роботу, необхідно провести контрольний огляд трактора та потрібні операції по його технічному обслуговуванню, виключити і замкнути пускові пристрої. При цьому має бути виключена можливість пуску машини сторонніми особами.

4.3. В зимову пору року необхідно злити воду, мастило перелити у чисту тару і щільно закрити пробками.

4.4. По закінченні роботи машиніст трактора повинен зняти спецодяг, очистити його від пилу та іншого бруду і повісити у відведене для зберігання місце. Потім вимити обличчя і руки теплою водою з милом або прийняти душ.

4.5. Про всі несправності, виявлені при огляді або при роботі трактора, машиніст трактора (тракторист) повинен повідомити механіка або змінника.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При появі стуків і шумів у двигуні трактора необхідно негайно зупинити двигун і усунути несправності. Якщо частота обертання колінчастого вала двигуна надміру збільшується (двигун іде врозкидь), необхідно припинити подачу палива, перемістивши важіль управління подачею палива вгору до упору, та повідомити про це механіка.

5.2. Для екстреної зупинки трактора необхідно виключити головну муфту зчеплення і натиснути на одну з педалей зупинного гальма. Якщо зупинка тривала, необхідно поставити важіль переключення передач у нейтральне положення і виключити головну муфту зчеплення. Якщо трактор стоїть на схилі, необхідно застопорити праву педаль зупинного гальма зубчастим сектором.

5.3. Щоб уникнути аварії двигуна, забороняється повторне включення шестірні редуктора при працюючому двигуні.

5.4. Щоб уникнути опіків, забороняється знімати шланги з патрубків радіатора опалювача при працюючому двигуні.

5.5. При виникненні пожежі на тракторі необхідно негайно відключити акумуляторну батарею. Полум'я гасити порошковим чи вуглекислотним вогнегасником, засипати землею або накрити брезентом.

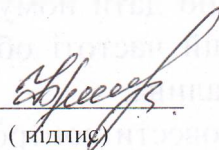
Забороняється заливати водою паливо, що горить.

5.6. Забороняється їхати впоперек крутих схилів (вище 15°), щоб не перекинувся трактор; через канави, горби та інші перешкоди необхідно переїжджати обережно, на малій швидкості, не допускаючи різких нахилів трактора. Не допускати різких поворотів трактора з навішеними знаряддями при ослаблених ланцюгах розтяжок.

5.7. При нещасних випадках машиніст трактора (тракторист) повинен вміти надати потерпілому першу медичну допомогу, при невідкладних випадках викликати швидку медичну допомогу.

Заступник директора з АГЧ

(посада керівника підрозділу
(організації)- розробника)

(підпис)

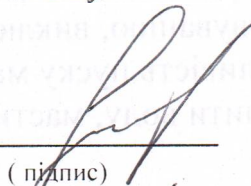
С.А. Фрончко

(прізвище, ініціали)

Узгоджено:

Інженер з охорони праці

Керівник (спеціаліст) служби
охорони праці

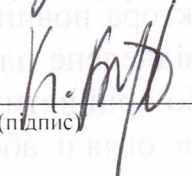
(підпис)

О.М. Маїло

(прізвище, ініціали)

Юрист

Керівник (фахівець)
з правових питань

(підпис)

К.В. Приймачок

(прізвище, ініціали)